

प्रधानमन्त्री जंगबहादुर राणाका समयको नेपाल-भोट युद्धको ऐतिहासिक सामग्री

(गताङ्कको बाँकी)

फागुन वदि ४ रोज ३ मा

यस्तै वखतमा श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा सुवेदार
अमान षतूले लेखि चह्राई पठायाको मोट तरफका
सुन्याको समाचार केरूका देवा वदलीयो नञा देवा
ल्हासावाट आई कोटमा वस्यौ. दोश्रा भोट्या १ ल्हासाका
चिरू भन्या शनिश्चरवारका दिन केरूमा आईपुग्यो.
तेस्का साथमा घोडा ९ छ भन्छन् ल्हासामा वस्य्या हाम्रा
तरफका नाइक्या केरूमा आदित्यवारका दिन आईपुग्यो
भन्या समाचार सुनीछ. नाइक्या र त्यो चिरू भन्या
भोटे कत्ति विलम्ब नगरि सरासर श्री मिनिष्टर साहेवका
हजुरमा दर्शन गर्नु जान्छु भनि भन्छन् भन्या कुरा
जाहावाट जान्या, भोट्याहरूले यस्तै षवर ल्याउछन् नौ
सय भित्तका भोट्याहरू साढे हड्बढाई सातुसामल गर्न
लागि रह्याछन् भन्छन् क्यान सातु सामल तुल्यायो भनि
सोढदा अघि गोर्षा र भोटको लडाजी हुंदा भोटले पक्री
भरिया चिरूवादार गरि लग्याका भोटवाट येक पनि
फर्केनन्. येसपाला पनि भोटे आयो भन्या भरिया तुल्याई
लग्या. हामी येक पनि फर्केन पाउन्या छैन गोर्षादिखि
हामीलाई डरछैन. यो सातु सामल ली भागि. हामि
गोर्षा मुलुकतर्फ जाँछौ भनि भन्छन् भन्या कुरा सुनिछ.
केही दश वीश घर भोटेलेता. सातु सामल ली केरू देषि

तल प्यांफेदि भन्या गाउँमा राष्याको छ भन्या सुनिछ.
ताहा क्यान राष्याको भनि सोध्दा. मुल वाटामा लस्कर
नेपालवाट आउन्या छ. हामी चोर वाटोगरि थुमन्
नीकली गोल् जुङ्गदलाड तरफ निकली जाउला भन्या
कुरा सुनिछ. केरूका १४ घट्ट आठौ प्रहर पिठो पिघा
छ. षालि घडि भर रहेछैन भन्छन षाम्साङ्काम्दी देवा
पनि सुक्रवारका दिन जाहावाट केरू गयो. शनिचरवार-
का दिन केरू पुग्यो भन्या कुरो सुनिछ. उ पुग्याका
दिनदेषिको हाल केही सुन्याको छैन. केरूवाट आई ३
जना भोटे भोट्यानी स्याफुमा वस्याको कपतान सुवाका
अजिले जाहेर भयो हो. आजकाल २०।२५ भोटेहरू
झाराली ल्याई टिमुन्या. वंसावसी. षोलाटा घट्ट ५ तयार
भयो. अरू पनि वनाउनाको तर्जुमा गर्दैछु. रसद
अर्थलाई पश्चिम नेपाल. पाहाड षंडवाट अन्नाधुन गरि
आउंछ कपतान सुवाहरूलाई घडी भर फुर्सेत् पाउदैन्.
देवा धर्माका लामाले दोमास्याहरूलाई अजि दी ल्हासा-
सम्म जानालाई पठायाको रहेछ. केरूका देवाहरूसंग
ज्यालामा षोजिदेउ हिडी जान सकिदैन्. हिउंले थुनिछ
भनि दोमास्याहरूले भन्दा घोडा छैनन्. तिमीहरू पनि
जानु पर्दैन्. तिमीहरूले ल्यायाको अजि अम्चालाई
चह्राई पठायाको छ. हाम्रो पनि वदली भयापछि हामि

पनि जान्छु . तिभ्रा अजिका कुरा हामि विन्ति गरूला भनि हेवाहरूले भन्दा ति दुवै दोषाभ्या फिरेर नेपाल तरफ आया शुभम्—

फागुण वदि ६ रोज ५ मा

ताहापछि श्री प्राइम मिनिष्टरवाट श्री विगिडियेर जनरल षड्गवहातुर कुंवर राणाजिलाई लेषि गयाको . लेषिगया वमोजिम भोट तरफ चौरी लुलु गदाहा षचर भेडा रसद वोकाभ्या जनावर काहा काहा कति कति रह्याछन् वृजन निमित्त अघि अघि लंगुर पार जान आउनु गन्या भोट्याहरू अगुवा लगाई चिवा पठाउन्त्या काम वढीया भयेछ . बलाड्चुडमा रसद आउन्त्या वाटाका कुरालाई दोहागढीवाट १७ दिन विजैपुरवाट १४ दिन लाग्दो रहेछ . पाहाडला दुनियाले आफना आफना अडामा वोकनाको पनि माझपन्या मधेसका रैयतलाई पनि रसद ल्याउदा विजैपुरमा माझपन्या . रसद भर्नालाई पनि दोहागढीमा . पक्किघर नहुदा हाल वनाई तयार नहुनाले विजैपुरमा त . पिडेभरको पक्काघर हुदा र पछि कदाचित् रसद उठिसकेन . वाकि रहन गयो भन्या पनि पक्काघरमा राषन हुन्या दोहागढी सिवानाको छेउ पनि पन्या संभार मद्दत पनि नपुगन्या . विजैपुर मित्रिमाझ पनि पन्या पक्का घरमा राषि सैसंभार पनि हुन्या . जाहावाट मद्दत पनि पुगन्या रसद चलाउदा वाटो पनि येहि मुल सडक षनियाको दुनियाहरू पनि येहि वाटो वोकदा राजि हुन्या आफना चित्तले ठहराई यो वाटो रसद चलायाको हो येस मैह्लाका ५।७ दिनदेषि रसदका भारि ५।७ सयेदेषि हजार वार सये भारिसम्म वरोवर चलन लागि रहेछ . भन्या विस्तार लेष्याका कुरालाई वढिया लेष्या छौ . बलाड्चुडमा रसद ल्याउदा दोहागढी वाटो नजिक पछे भन्या कुरा सुनिदा र आजसम्म रसदका चलानको केहि षवर नआउदा कस्का वुद्धिले गन्या भन्या कुरा लेषि पठायाको हो . दुनियालाई पनि सुमिता पन्या वाकि रहन गयाको रसद पनि पक्की घरमा थनक्काउन हुन्या विजैपुर मित्रिमाझ पन्या हुदा तजवीज गरि ठहराई माघका ५।७ दिनदेषि रोजको ५।७ सयेदेषि हजार वाह सैसम्म रसदका भारि चलान

हुन्या वन्दोवस्न बांधी . रसद वोकाउन्त्या काम वढिया गरे छौ येस्मा म षुसी भजा . दोहागढीमा गोला षर वनाउन पदैन . लेषि गया वमोजिम ताहाका पल्टनलाई दोचा वषु मोजा हिउं जाडोमा लाउन्त्या लुगाहरू वनाउनु भन्या उद्दि उद्दिन्या र डिगर्चा जान्या बेलालाई आफुले पनि चाहिन्या कुराको तयारि गरि राषन्या काम वढिया गन्याछौ . तोपका कुरालाई इलामको १।। पनिको तोप पुरानु उस्तो कामका नठहर्दामा कुप गरि ताहा रह्याका ४ पनीका तोप ४ लाई गोला ३।३ सये गिराफ ४।४ सयेसम्म वनाउनाको तजवीज गरि तयार गर्न लाउन्त्या काम वेस भये छ . वनि सक्तछ भन्या जाहावाट लेषिगया वमोजिम गोला ५।५ सये गिराफ १५।१५ सये तयार गर्नु वढीये छ . कालिगढले पुगि सकिदैन भन्या र जो तिमीले तजवीज गन्या वमोजिम तयार गरि राषन्या कामगर्नु पल्टनको हाजिरी फर्द . विगिडियेर षितापको भेट सुनाका माझा असर्फी १ आई पुग्यो नजा पल्टनलाई रै वन्दी वमोजिम पिपाका जमादार २ हवलदार २ पिपा १०० ताहा भति गर्नु भन्या लेषिगया वमोजिम भोट्ये किरातिहरूलाई झिकाउन्त्या काम वेस भयेछ . ताहा आउन्त्या नजा पल्टनको नाउं श्री हेमालये ध्वज रह्यो . तेस पल्टनलाई पिपा १०० जमादार २ हवलदार २ भर्ना गर्नु भन्या लेषिगयाको . पुराना पल्टन भर ५० जनामात्र ताहा गयाका हुनाले तेतिले पुगेन भनि तेस्माथि फेरी थप पिपा जमादार ३ पिपा हवलदार ३ पिपा १५० थपि अघि लेषिगयाका स्मेत जमा पिपाका जमादार ५ हवलदार ५ पिपा २५० भर्नागर्नु पन्यो . ताहाका किराति भोट्या झिकाई भर्ना गरी १२ साल वैशाष वदि १ रोजदेषि दरवन्दी वमोजिम मैह्लावारि दर्माहा दिन्या काम गर . श्री हिमालये ध्वज पल्टन पनि फागुणका १०।८ दिन जांदा जाहावाट सायेत गरि हिडछ . डेरा छाउनीको तयार गर्न लाउन्त्या काम गर्नु पल्टन नजा छ . ताहा पुग्यापछि सघाउन्त्या सिखाउन्त्या कामगर्नु सिकार्जु पुग्यापछि ताहा तिमीले डिगर्चा हास्र जानु पन्यापछि आफुलाई चाहिन्या रसद षर्च जाना स्मेतको ताकिति गरि राषन्या काम भया वढीया होला सेष सहर भन्याको षामको मुलुक होकी लहासाको मुलुक हो तेस्को पनि तहकित षवर

लेखि पठाउनुया कामगर्नु शुभम्—

फागुण वदि ६ रोज ५ मा

ताहापछि श्री प्राइम मिनिष्टरवाट मेजर कपतान भैरव-
वहादुर पांडे प्रोहित चतुर्भुज दत्त अर्ज्याल सुवा धन-
सुन्दर . सुवा चेतनाथ पाध्याके लेखि गयाको हेरकोर
गर्न्या भोट्या स्वास्नी स्मेत जो भयाको लट्टी पट्टि स्मेत
ली हात्रा सरहदमा पिछा जान्छु . खेतिपाति गरी वहि
वसुला भनि आउनुया भोट्यालाई पक्रि ल्याउनु भनि देवा
षाम्साम् वाम्दीले पठायाका कुरालाई वढीया गन्यौ त्यो
अपना स्वास्नी छोराछोरी लट्टिपट्टि वस्न आउनुया
भोट्यालाई हात्रा मुलुकमा जगाको वन्दोवस्त गरि
खेतिपाति गरि वस भनि वस्न दिनु . ति पक्रन आउनुया
भोट्या जना ४ लाई र तिआ छोराछोरी लट्टिपट्टि ली
वस्न आउछौ भन्या वस्न पाउछौ . स्वास्नी छोराछोरी
लट्टिपट्टि ली आउदैनौ भन्छौ भन्या तिमीहरूमात्र जाहा
वस्न पाउदैनौ भनि तिजना ४ भोट्यालाई भोटै तरफ
पठाई दिनु . रसुवाका नगिचमा वढीया जगा हेरि रसद
घर बनाउनु लगाई रसद राषन्या कामगर्नु . रसद वुझाई
आउनुया दुनीजा जाहा षोथ मोहर रुपिजा दिदा रह्या
छन् भनि कराउछन् . तेस कुराको तजवीज गरि दुनिजा-
ले षटा रुपिजा नपाउनुया वन्दोवस्त वाधन्या काम गर
जाहावाट कपतान श्री भक्त षडकाहरूलाई षटाई पठायाको
छ ताहा आई पुग्यापछि सबै कुराको वन्दोवस्त गर्न्या छन्
शुभम्—

फागुण वदि ७ रोज ६ मा

येस्ता वखतमा श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा प्रोहित
चतुर्भुज दत्त अर्ज्यालले लेखि चह्याई पठायाको पाहाडवाट
रसद ल्याउनाले अत्रा धुन भै रहेछ . भरिसष्ये श्री ५
सर्कारको नविग रि दुनिजालाई चाडो गरि उम्काउनुया
काम गर्दछौ माथितिरको षवर हात्रा पट्टिका ल्हासामा
वस्न्या नाईक्या केरुमा आइ पुग्यो . ल्हासावाट नजा
देवा आउछन् भन्या अर्जि अघि चह्याई पठायाको हो .
अव देवाहरू जना २ केरुमा आई पुराना देवाका घरमा
पुराना देवालाई छुटाई नजा देवाहरू वस्या भन्या षवर

सुनिछ . हात्रा पट्टिको षाम्सुं भन्या देवा केरुं गै
हजुरवाट वन्दोवस्त गरि वक्सनु भयाको दस्पत देषाउदा
हात्रा पट्टि देवालाई ज्या मान्नु पर्न्या हो सो गरि मान्यो
भन्या षवर सुनिछ . तिमी देवाले अघि आउनु पर्न्या
हो अलिक आउनु ढीनायो ऐनेता देवा आई रहेछ ऐले
हामी श्री ५ गोर्खा सर्कार पट्टि मिल्यादेखि हामीनाई
सजाये गर्न्या छन् . ऐले ताहानिले उसपट्टि लाग्नु पर्न्या
छ . आषिरता हामि रैयेतहरू श्री ५ गोर्खा सरषारपट्टि
मिलन्याछौ भनि वाहाका रैयेतहरूमा यस्ता कुरा गर्दछन्
भन्या षवर सुनिछ . ल्हासावाट चितुंग्या काजि दर्जाको
मालिकसंग आइ केरुमा वसि रहेछ . घागर्न आयो
भन्या षवर सुनिछ . हात्रा पट्टिका नाईक्याले हजुरमा
अर्जि चह्याई पठाउला र जो मर्जि होला सो वमोजिम
गरुंला भन्छन् नाईक्याहरू र फागुण वदि ५ रोज ४ का
दिन केरुमा आइपुग्या भन्या षवर सुनिछ शुभम्—

फागुण वदि ८ रोज ६ मा

श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा श्री मेजर जनरल कुस्न
ध्वज कुंवर राणाजिले लेखि चह्याई पठायाको ताहा
षटियाका पल्टन कम्पनीका पगरि हुंदा सिपाहि लाजिमा
गैहको वेराम गयेर षालि हाजिर कति छ . षसोषास
हाजिरि ली फर्द लेखि पठाई देउ भन्या कुरो र जुमला
हात्रा सिवानादेखि उत्तरपट्टि भोटका मुलुकमा हात्रा
मानिस चेवा पठाई चौरी लुलु गदाहा भेडा षवर वाखा
रसद वोकन्या जनावर छन् . तलास गरि येतियेति येस
ठाउमा रहेछ भन्या तहकित गरि लेखि पठाउनुया काम
गर भनि लेखि वक्सनु भयाको छ . जाहा सामेल भयाका
पल्टन कम्पनीको हाजिर लेषन लगाई राष्याको छ .
तयार हुनी मात्र चह्याई पठाउनुया काम गरुंला सेवाना-
देखि उत्तरपट्टिका भोट मुलुकका चौरी गदाहा लुलु भेडा
वाखाका धुनेहोरालाई र हिउले स्तावंध गन्याको वेला
हुनाले झोवा चौरी लगि हिउ फोरि १२ जना जान हुन्या
वाटो बनाई झोवा चौरी घोडा भेडा षसि गदाहाको
तहकित वुझी आउनु भनि मानिस षटाई पठाउनुया काम
गन्नु हाल साल वसाल भोटतर्फ वेपार गर्न जान्या हात्रा
मुलुकका सेवानाका नजीकका मानिसहसंग सोध षोज

गर्दा उनिहरूले लेषिदिया वमोजिमको फर्द चर्हाई पठायाको छ. जाहेर होला पछि तहकित गरि कामज चर्हाई पठाउन्था काम गरूला कपतान बुद्धिमान्सिंह वस्य्यात फागुण वदि ३ रोज १ का दिन जाहा आई पुग्यो शुभम-

४२) ताकला षार भोट तरफका चौरी घोडा झोवा गदाहा भेंडा च्यांग्रा षसि गैह्र भारि वोकन्या जनावर माल वसाल भोट तरफ वेपार गर्न जान्याहरू हात्रा मुलुकका मानिसहरूले लेखि दियाको कागज वमोजिम तपसिल-

तपसिल

जमा जनावर-		१४७९१
नजिकका गाउंको जात छुट्याउन सक्याका-		७१०२
सेरको-		२८०
झोवा-	२४ चौरी-	१८
घोडा-	२ गदाहा-	२
च्यांग्रा वाखा-		२३४
षोच्यार-		५२८
झोवा-	५५ चौरी-	६९
घोडा-	३९ गदाहा-	६५
वाखा च्यांग्रा-		३००
ल्हाकोद-		३९७
झोवा-	४८ चौरी-	५३
घोडा-	४४ गदाहा-	५२
वाखा च्यांग्रा-		२००
कांजेगाउं-		५८९७
झोवा-	१५ चौरी	३०८
घोडा-	७२ गदाहा-	५२
वाखा च्यांग्रा-		५४८०
भेंडा च्यांग्रा षसि वाहेक चौरी झोवा घोडा गदाहामात्र हुन्या जगाको जात छुट्याउन नसकि गोसवारा लेषियाको चौरि झोवा घोडा गदाहा जमा-		७६८९
किराज्यु गाउ भरको-	३४० थुइगुम्बा-	३००
फुगरू चौरगाउ-	२०० यानुगुम्बा-	१००

ढाग्याचेन् गार्डं-	१००	चरलुं गुम्बा-	२००
तोया विष्टघ्यांवको-	४००	पुडीगुम्बा-	२००
तोया गाउ भरको-	६००	सेकिगुम्बा-	१००
छिति गार्डं-	३००	लागु गुम्बा-	३००
नाई गार्डं-	१००	च्युं गुम्बा-	३००
छिनाथांको-	६०	गुमुली गुम्बा-	१००
चौर गार्डं-	२००	कविलासुजुवेगुम्बा-	२००
फुलक्-	६०	येवाडुरुजु गुम्बा-	४००
धोज्ये गार्डं-	६०	ऐ विरफुवाडु गुम्बा-	५००
कर्तुइ कोट्-	१००	तारचिन्ज्यादा-	२००
धवामारा-	५००	गेजिन् गुम्बा-	२००
मगुरुम्-	३००	याइकोलागार्डं-	२००
दोसालाका-	६०	तोजक गार्डं-	२००
निलक् गार्डं-	१५०	मुजं गार्डं-	३००
तोजाल भन्या घ्यांपा		तोजाल् भन्या ध्वांपाटन्	
ढन्लग्याका चौरी-	१५०	धरमा-	९

तेरिज

चौरि-	४४८
झोवा-	१४२
घोडा-	१५७
भेंडा षसि च्यांग्रा-	६२१४
गदाहा-	१४१
गोसुवारा लेषियाको चौरि झोवा	
घोडा गदाहा जमा-	७६८९
	१४७९१

फागुण वदि १० रोज २ मा

ताहापछि श्री प्राइम मिनिष्टरवाट ढेवा षाम्साम् वाम्दीलाई लेषि गयाको हामी तंलाई गरि दियाको दस्त देषाउदा नौ सयेका रैतिहरूले विन्ति गन्याको कुरा जाहा विन्ति गरी पठाउन्या काम वढीया गरेछन् केरू नौ सयेका रैयतहरूले वढीया विन्ति गन्याछन् . तिनिहरूको लुटपिट केहि हुन्या छैन तर तसल्लइ गरि तहिं केरूमा राषन्या काम गर ल्हासावाट ढेवा १ र चेटुङ १ जमा २ केरूका मालिक भै आयाको छन् वढीया हो . हामी-

संग तसल्लह राष्या भन्या तिनलाई पनि केहि हुन्या छैन् चेटुङ्ग बाहा आउछन् भन्या . तेस्कासंगका मानिस चिजविज भारि समेत बाहा पठाई दिन्या काम गर्नु अरूपनि तेस्ता बाहा आउछौ भन्यालाई सरासर पठाई दिनु . केरूको रैति वावु आमा छोरी स्मेत पछिपन आउन्यालाई स्याफ्रुमा राषन्या काम वढीया गरे छस् ति ३ जनालाई वस्य्या जगा षटाई तर तसल्लह गरि राषनु अरूपनि येस्ता पिछापन आउन्यालाई तर तसल्लह गरि राषनु . केरूका ढेवाले ३ जनालाई पक्री ल्याउनु भनि पठायाका ४।५ जना मानिसलाई तिनिरूका स्वास्नी झिकाछौ भन्या बाहा वस्न पाउंछौ . झिकाउदैनौ भन्या बाहा वस्न पाउंछैन भनि केरू तरफ पठाई दिन्या काम गर उपर ताहाका षैषवर स्मेत जो भयाको विस्तार विन्ति गर्दै पठाउन्या काम गर्दै रहनु र वढीया हुन्छ शुभम्—

फागुण वदि ११ रोज २ मा

श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा श्री जनरल वद्री नरसिंह कुंवर राणाजिवाट लेषि आयाको दाक्रया झिकाउन्या हजुरका दसपत वमोजिम अडा अडामा चिठी र ठाउ ठाउंमा हुदा सिपाहि षटाई नकल स्मेत दी पठायाको हो रसदको काममा दुनीयादार सवै गया छन् कोहि मानिस पाइन्दैन भन्या सवै ठाउंवाट जवाव आयो केही १०।२ भयाका मानिस पनि बहुत वेलायकका छन् शिवरात्रिका दिन . पोषरानेरा फलिया सांघु भन्या ठाउंमा श्री महादेवका स्थानमा जगा जगावाट दुनियाहरू मेला भन आउन्या छन् भन्या षवर सुन्दा मेला भन्या नीउ गरि निज जगा तरफ कुच गन्या . सामेल भयाका मानिसहरू सहलहमा आयेनन् भन्या जवर्जस्ति भर्ना गर्न्यछ . रीसानि माफ होला लेफटेन अम्बरसि कुंवर राणाजिसंग विदा हुदा दोसांधमा जानु पर्न्या छ . उनीहरूले हान छोडे भन्या हामीले कसो गर्न्या हो भन्या र . आफुले कोहि कुरामा अर्घ्यालि कदाचित् नगर्नु अकस्मात् उनिहरूले हात छोडे भन्या तिमीहरूले पनि हात छोडनु भनि अह्लाई दिना जो मर्जि शुभम्—

४३) फागुण वदि ११ रोज २ मा पाल्पा लेफटेन अम्बरसि कुंवर राणाजिले मोस्ताङ्मागै श्री प्राइम

मिनिष्टर दाज्यैज्यूवाट ११ साल माघ वदि १४ रोज ४ ऐ सुदि १५ रोज ६ मा लेषि वक्सनु भया वमोजिम काम गर्न्या उर्दिको इझार—

तपसिल

फागुणका १ दिन जांदा श्री वरष पल्टनका ज्मादार गजराज कार्कि र हुदा सिपाहि गरि पट्टी १ ली नीज पट्टीलाई गोली गडा पत्थर जो चाहिन्या षरषजाना पिपालाई, वोकैई वहिदार १ मैह्लावारि पंसा रुपिया ९ का दर्माहा भर्ना भयाको नौसीन्दा २ स्मेतलि मुस्ताङ तरफ जानु—

१ रसद षरिद गर्नालाई मोहर रुपिया १० हजार आफना साथमा लि जानु—

१ मोस्ताङ तरफका चौरि झोवा लुलु षचर गदाहा भेडा भारि वोकन्या जनावर गैह जो जो पाइन्छ जजस्का छन् . विल्कुल जादाजादै ताये दात गरि हामीले षोज्याका वेलाया पुन्यायेनौ भन्या ज्यु धनको षुसि गर्नु भन्या जजस्का जनावर छन् सवैका मुचुल्का लि राषि फागुणका १० दिन वांकीसम्म तिनहरूलाई आफनु वंद वेपार चलन् गर्न दिनु . विचविचमा तायेदात् गन्याका जनावर छन् कि छैनन् भनि आफुले बुझदै रहनु तायेदात् भयाका जनावर हर्मिज तलमाथि पर्न नपावस्—

१ फागुणका १० दिन पछि आफुजे तायेदात् गन्याका चौरी झोवा लुलु षचर गदाहा भेडा भारि वोकन्या जनावर गैह कसैले दवाउन छपाउन नपाउन्या गरि २।९ हजार मोस्ताङ्मा ज्मा गराई राषनु . ज्मा भयाका जनावरलाई घांस पनि जजस्का जनावर हुन् उनै उनैले षोजि षुवाउनु—

१ षरिद गन्याका रसद झुगामा चलान नहुंज्याल ज्मा गरि राषनलाई थाक्ठेनी ५ गाउं झारकोट मोस्ताङ् छाकी तेस्तरफलाई झारा गरि मोस्ताङ्मा घर वनाउनलाई षरिद गन्याका रसद संभारसंग विघ्न नपाउन्या गरि राषन्या काम गर्नु—

१ रसद गर्दा तनमनलाई ठाउं ठाउंमा हुदा सिपाहि पठाई ज्मा भयाका जनावर गैहले वोकन सक्यासम्म पायाकरूको

सत्तु नपाया जीको सत्तु त्यो पनि नपाया चावल च्यूरा उवाफा पर येतिमा जोजो पाइन्छ सक्यासम्म झुगामा रह्याका पल्टन स्मेतलाई पुगोस् नभया श्री वरष पल्टनलाई रसदको हर कटन नहुन्ये . भगमगदुर गरि षरीद गर्नु— १

रसद षरिद गर्ने रुपिजा र पंसा र षरिद गन्याको रसद आफना तालुक राषी आम्दानी षर्च वहिदारलाई लेषाउनु नौसिन्दा २ लाई आम्दानी षर्च र अरू जो परि आयाको काम गराउनु— १

वंशाष लाग्या संक्रान्तिका दिन झुगा पुग्या गरि श्री वरष पल्टन स्मेत लैजानु पर्न्या छ बाकि रह्याका पल्टनले गोलीगडा पत्थर जो चाहिन्या षर्ष जाना स्मेत ली फागुन नीगल्या तिमिसग मोस्ताडमा सामेल हुन आउला— १ षरिद भयाका रसद जमा भयाका जनावरलाई वोकाई श्री वरष पल्टन स्मेतले फलाना दिन मोस्ताडबाट झुगा जानु भन्या . श्री प्राइम मिनिष्टर यान दाज्यैज्युका मजि वमोजिम लेषि आयापछि सो वमोजिम छिन भर विलम्ब नगरि तत्पर भै जमा भयाका जनावर गैहलाई रसद वोकाई श्री वरष पल्टन स्मेत ली झुगा जानु . बाहावाट लेषिन आइ अगावै नजानु रसद वोकन्या जनावर गैहको ज्याला मजुरी कदाचित् उजुर गन्यो भन्या मुस्ताडवाट नौ दिनमा झुगा पुग्दो रहेछ तेस हिसावले ज्याला मजुरी मुनासिव माफिक बन्दोवस्त गरि झुगा पुग्यापछि पाउला भनि रसद वोकाई लैजान्या काम गर्नु घास पनि माथि लेषिया वमोजिम गर्नु लदाउन्या वोरा र जस् जसका जनावर छन् नीजहरूका वोरामा वोकाई लैजान्या काम गर्नु— १

येस इज्जामा लेषिया वमोजिम काम गरि कदाचित् जंगि कामलाई अरू केहि चाहिन्या रहेछ भन्या तुरन्त लेषि पठाउनु र श्री प्राइम मिनिष्टर यान दाज्यैज्युका हजुरमा वित्त चन्हाई जवाफ आउन्या वित्तिकै लेषि आउला सो वमोजिम काम गर्नु— १

फागुण वदी १२ रोज ४

श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा कप्तान भैरववहादुर

पांडे चतुर्भुजदत्त अर्ज्याल . सुवा धनसुन्दर सुवेदार अमान षतुले . लेषि चन्हाई पठायाको लहासावाट आयाको चेटुडलाई स्मेत दस्षत पुग्नी मात्र ताहाका मानिस साथ लगाई रात सांझ गरी शिवरात्रीका बढाइमा आइ पुग्या गरी पठाई देउ वाटामा कौनै कुरामा तसदिया नहोस् भनि लेखि वकस्याका दस्षत पुग्न्यै मात्र साषारौटे भुन्या- देषि तल नया वन्याका थपुमा चिटुड पुगेछ चेटुको दोभास्या २ हामीसंग आइपुग्या र दोभास्याले श्री मिनिष्टर साहेवका येसै तरफ सवारी हुन्छ भन्या सुनिछ चांडो गरि हामी जान्छु भनी दोभास्याले हामीलाई भन्यो र श्री प्राइम मिनिष्टर साहेववाट हामीलाई चिटुड आई पुग्नी मात्र रस्ताको संभार ताकितो गरि मानिस साथ गरी चांडो गरी पठाउनु भन्या मजि छ भन्यो र हामी चांडो गरि जान्छु भारी छ हामीमात्र पुगि पुग्दैन भारि पनि पुग्नु पर्छ भन्यो र अडा अडाका गाउंमा १ भारिका २ भारी गरि वोकाई रस्तामा षानालाई दोभा- स्याले भन्या वमोजिम चावल पाथि । १।६ चिऊरा पाथि ५ दि सबै कुराको संभार ताकित गर्नु भनि हुदा १ सिपाहि ३ षटाई पठायाका छौं चेटुडको पनि हजुरका दर्शन गर्नको बहुत ताकित गर्छ आउदो आदित्यवार पुग्या तवर छ . लहासाको सिद्धिराज नाइक्या केरू गैमा छ . मुकाम टिमुन्या षासि शुभम्—

फागुण वदि १३ रोज ५ मा

श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा नाइक्या राम सुन्दरले लेषि चन्हाई पठायाको फागुण वदि ५ रोज ३ का दिन टिगरि पुग्नी ताल्वये र धापोंसंग भेट गन्या मलाई भन्या चांडो जा भनि मजि मयाको छ . भन्यो ताल्वयेर धापोले भन्या . लहासामा अम्वासंग नसाधी हुदैन भनि राष्या फागुण वदि ७ रोज ६ का दिन तालोयेर धापोंले फागुण वदि १३ रोज ४ का दिन लहासावाट स्याथ्याकाजि आयो जो हुन्या कुरा उनि आइ पुग्यापछी होला भन्यो धापों र भोट्याकाजिको षर्दारले नाइक्या सिद्धिराजको हातमा चिठी पनि चन्हाई पठायाको छ . लहासाको कुरा उनिलाई थाहा छ भन्छन् प्रमाना चिठी वुझी लीयाको छैन शुभम्—

फागुण वदि १४ रोज ६ मा

ताहा पछि श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा श्री विगि-
डियेर जननल षड्ग वहादुर कुवर राणाजिवाट लेषि
च-हाई पठायो रसद भन्याको रसिद पायेनौ भनि कोही
कराउन आया र रसिद नदियाको ठह-यो भन्या दोचन्दा
जरिवाना होला . गोदाममा चावल नबुझी वगै भन्या
कित्या रसिद गरि दियाको ठह-यो भन्या हातकलम
हुन्या छ . भनि रसद भन्या लेषन्याहरूलाई उदि दिन्या
काम गर भन्या र हात्रा मुलुक तराईमा षेति गरि
वस्छौ भनि स्वास्नी स्मेत ली जान्यालाई जान दिनु .
येस्ताको राहुदानि गन्या जिम्मा हालन्यालाई जरिवाना
हुन्दैन भन्या अयेन भयाको छ . सो वमोजिम उदिदिनु
भनि लेषि वकस्या वमोजिम रसद भन्या लेषन्यालाई गौडा
गौडामा अमलाहरूलाई उदिदिन्या काम गन्या सुषिमका
राजाले आफ्ना राजी षुसीसंग घोडा चिजवीजका भारी
पठायो भन्या . तैले मानिस साथ गरि जाहा पठाई
दिन्या काम गर भनि मर्जि आया वमोजिम सुषिमवाट
आया वमोजिम लामा २ ले घोडा २ र असुं भारि स्मेत
ली आया र इनीहरूलाई सिपाहिका साथ लगाई फागुण
वदि १२ रोज ४ मा जाहावाट तेस्तरफ रवाना गरि
पठाउन्या काम गन्या . ताहा आउन्या नजा पल्टनको
नाउं श्री हिमालये ध्वज रह्यो . तेस पल्टनलाई पिपा
१०० जमादार २ हवलदार २ भर्ना गर्नु भन्या लेषिमया-
को हो . पुराना पल्टनमा ५० जनामात्र ताहा गयाको
हुनाले तेतिले पुग्दैन भनि तेस्माथि थप पिपा जमादार ३
हवलदार ३ पिपा १५० थपि अघि लेषि गयाका स्मेत जमा
पिपा जमादार ५ हवलदार ५ पिपा २५० भर्ना गर्नु प-यो
सो वमोजिम भर्ना गर्नु भनि मर्जि आयाको सिर च-हाजा .
अघि पिपा जमादार २ हवलदार २ पिपा १०० को
ताकिति गन्याका थिजा . अव मर्जि वमोजिम फेरि जिल्ला
जिल्लामा हुदा सिपाहि षटाई भोटे किराति प्रजाहरू
झिकाई पिपा जमादार ५ हवलदार ५ पिपा २५० भन्या
गन्या काम गरुंला . श्री हिमालय ध्वज पल्टन पनि
फागुनका १०।८ दिन जांदा जाहावाट हिडछन् . ताहा
डेरा छाउनीको तप्रायी पल्टन छ नयां ताहा पुग्यापछि
सघाउनु सिकाउन भनि लेषि वकस्या कार्य डेरा छाउनीलाई

पनि तयार गर्न लायाको छ . पल्टन जाहा पुग्यापछि
सघाई सिकाई तयार पनि गराउला म सिकार्जुं पुग्यापछि
ताहावाट तैले डिगर्चा हात्रु जान पन्या छ आफुलाई
चाहीन्या रसद षजाना स्मेतको ताकिति गरि राषन्या
काम बढीया होला पनि मर्जि आयो सिर च-हाजा . रसद
षजानाको वर वन्दोवस्त तरताकिति गरी राष्याको छ .
हजुरको सवारी सिकारजुं पुगि मर्जि आया वमोजिम
जाहावाट मैले पनि आफुलाई चाहिन्या रसद षजाना
गै-हको तयार गरि फौज ली डिगर्चा हात्रु जान्या काम
गरुंला . सेषं सहर भन्याको षामको मुलुक हो कि
ल्हासाको हो तेस्को तहकित गरि षवर लेषि पठाउन्या
काम गर भनि लेषि वकस्याका अर्थ . सेषं सहर भन्याको
१ वलाङ्चुदेषि ५।७ दिनको वाटो रहेछ . त्यो भन्या
ल्हासाको हो भन्छन् . सवे सहर भन्याको १ ल्हासादेषि
पुग्दा ४।५ दिनको वाटो छ भन्छन् . षामको राजा आफ्ना
फौजुली सेवे सहरमा आयाको छ भन्या षवर अघी
वलाङ्चुवाट लेषि पठाउदा हजुरमा पाया सुन्याको षवर
विन्ति च-हाई पठायोको हो अवर कुन चाहि सेवे
सहरमा त्यो राजा फौज ली वस्याको रहेछ . फेरी तहकित
बुझि विन्ति च-हाई पठाउन्या काम गरुंला . लंगुर पार
चेवा गर्न जान्या मध्ये सो सांघदेषि ५।७ दिनको वाटो-
सम्म पुगी चेवा चर्चा बुझी रसद वोकन्या जनावर जांची
त्यायाको र षेषवर त्यायाको फर्द च-हाई पठायोको छ .
अरु चेवाहरू आई पुग्याको छैनन् . हात्रा सिवाना
भित्तका चौरी भेडाहरू वलाङ्चुड तोपके गोलामा भन्या
जाची मुचुत्का स्मेत आईपुग्यो हटीया च्यांटी तिर
नान्याहरू अलिक दिन विराम हुन गयेछ र आई पुग्याको
छैनन् २।४ दिनमा आई पुग्यापछि सवै जम्मा गरि
च-हाई पठाउला मैले डिगर्चा हात्रु जान्दा रसदलाई ता
जोपाईयाका चौरी भेडा षचरहरूलाई वोकाई वोकाई लै
जाउला ४ टोपको र २ हजार नालको षजाना असवाफ
गै-ह येति ३।४ सये पिपा षलासीले मात्रै उठाई सकन्या
छैनन् वलाङ्चुसम्मता दुनिजालाई वेगारीमा वोकाई
पनि पुन्याउला ताहादेषि लंगुरपार लैजानालाई कस्ता
पाठले यो षजाना असवाफ फौजसंग पुन्याउना हो हजुर-
वाट तजवीज गरि येस माफिक गर्नु भन्या शिक्षा आया

मर्जि वमोजिम ताकिती गर्न्या काम गरूला जाहा आज-सम्म षजाना तयार भयाको र रसद भरियाको चलान भयाको तेरीज च-हाई पठायाको छ जाहेर होला ताकिती र वरावर भयाकै छ रसदका भारी रोजको हजार वा-ह सँ सम्म वरोवर चलान हुंदैछ . जाहादेषि अरू षजाना तयार भयाको र रसद चलान भयाको पछि विन्ति च-हाई पठाउला जाहा रहन्या पल्टनलाई फिजवान पिछे १७ गडा तयार भयो अब वारूढ वाकि छैन . तहावाट श्री हिमालये ध्वज पल्टन आउदा नीज पल्टनलाई चाहिन्या षजाना असवाफ ताहीवाट पठाई वकस्या बढीया होला श्री हिमालये ध्वज पल्टनलाई रैवन्दी वमोजिम १२ साल वैशाष वदि १ रोजदेषि मैल्लावारि दर्माहा वादि दिनु भनि मर्जि आयाका अर्थ येस किरातको ११ सालको तहसिल तैले गर्नु पदैन भन्या हजुरवाट अधी मलाई मर्जि भै पुराना कामदार षारेज हुंदा आजसम्म तहसिल भयाको छैन . साविक वमोजिम तहसिल गन्याको भया आजसम्म आधा असुल हन्या थियो अवर कुन वेहोरासग तहसिल गरि वैशाषदेषी दर्माहा वाडन्या काम गरूला . येस वेहोरासग मानिसको बन्दोवस्त गरि असुल तहसिल गर्नु भन्या सिक्ष्याति मेहेर भै आया मर्जि वमोजिम बन्दोवस्त गर्न्या काम गरूला शुभम्—

फागुन वदि १२ रोजसम्म असवाफ षजाना रसद गैहको

हाजिरि तेरिज—

तपसिल

विजैपुर गोदाम घरमा भरीयाको चावल मुरी १४०००।।	
येमध्ये विजैपुरवाट चलान भै आयाको धोका १७०००	
को दर . ।।। ताके चावल मुरी—	६८००।
धनकुटावाट बलाङ तरफ चलान भयाको धोका १२००० के	
दर . ।।। ताके चावल मुरी—	४८००।।।
षजाना असवाफ तयारि—	
पिपा ८०० के कार्तोस गडा—	२६०००
पिपा ४०० के दर ३५ ले—	१४०००
पिपा ४०० के दर ३० ले—	१२०००
तोपका जंगी गोला—	१२०००
गिराफ—	१६००
फुप्यागोला—	४०

छालाका तानावाना अरू फलाम काठ डोरी गैह चाहिन्या सँ सराजाम केहि तयार भयो केहि वनाउदै छन् जो चाहियाको तयार होला—

लंगुरपार चेवा बुझन जान्याले जांचवुझ चेवा गरि आया वमोजिम रसद वोकन्या जनावरको तायादात जमा— २०७९४

असामि— चौरी घोडा भेडाच्या षचर गदाहा जमा

टेकन षलगा को काजि

	चौरी	घोडा	भेडाच्या	षचर	गदाहा	जमा
रंतानको	५४४	३०	२००	२	×	२५७६
ऐ पूर्वमुकगाउंको	७५	१९	४९००	१७	१३	५०२४
ऐ दक्षिनमुकलुंगाको	×	८	३७००	८	×	३७१६
ऐ आगनयेलामागाउंअरूनपार	१३७	६	१३००	८	२८	१४७९
ऐ दक्षिन अरूनवारिमारीगाउं	३२७	४२	१०८०	६३	१०	१५२२
ऐ पश्चिम सुसुवाको ठानागाउं	८३	२३	४१००	१०	७४	४२९०
दोसाधनागिनको	३३६	१	१८५०	×	×	२१८७
	१५०२	१२९	१८९३०	१०८	१२५	२०७९४

षवरको विस्तार

टेकन् षलंगा वस्न्या काजि २ ले आफना अम्बल भित्तका रैयतलाई र घोडा सबै सामेल गरि ल्याउनु भनि पूजि लेषि देवा मझियालाई लिन पठाया ताकिति वरावर गछे फौज पनि जमा गर्दछ रयेतहरू भन्या ब्रह्मावाट रसदे लगुर पार लैजान वंद गरि दिदा साहै हडवडाया छन् चाडै गोर्षा आया हामितो गोर्षालाई मान्ग्याछौ भन्या कुरा गछेन् लासाको काजि भन्या अघि अघि पनि घा वन्दोवस्त गर्न्या जान्या पुराना पाका बुढाहरू लि आफना फौज समेत नेपाल तरफ गयो भन्छन् भन्या षवर आयो र त्यो टेकन षलंगाको काजि भन्याको वेपारी वस्याको रहेछ सिपाहि भन्या ४०।५० जवान रहंथ्या यस्नाली आफना रयेतहरूलाई सामेल हुन पर्छे भनि झाराको उदि दियाको रहेछ . तर आजकाल ब्राहावाट रसद घ्यु तेल गैह्र वंध गर्दा साहै हडवडाया जस्तो भै रहेछ भन्छन् शुभम्—

फागुण वदि ३० रोज ६ मा

गोर्षा सर्कारवाट ल्हासाका टुंतारिन अम्बालाई लेषिगयाको उप्रान्त हामि माथि भोटले अघिदेषि वारंवार विजाइ विदूत गन्याको सबै कुराका विस्तारको श्री ५ वादसाहका हजुरमा अजि र आफुहरूलाई चिठी लेषि चह्राई पठायाको हो आफुहरूवाट ताहा आफु वाडको चित्त बुझ्न्या गरि लेषि पठाउंला भन्या कुरा लेषि आउंदा वाटो हेरि रह्याका थिञ्च्यु अहिले यो साल पौष मैन्हामा हाम्रा अठार सय षोलाको कुटां भन्याका गाउंमा वस्न्या भोट्याहरूले दोसांधदेषि उंभो भोटका मुलुक साषा देवाका जगामा अघिका पूर्वदेषि हाम्रा मुलुकका कुटां भोटका सामा गाउल्याले मोहर रु ३७ ।। लोहो गाउल्याले मोहर रु २० जमा मोहर ५७।। सालवसाल षर्तरितिरि चौराको गोठ राष्याको थियो भोटको मुलुक झुगा तर्फवाट घोडा चढन्या सवारजना ११ पंडल मानिस जना १४ जमा जना २५ गोठमा आई गोठ हेर्न जान्या गोठको मालिकहरूलाई मालीक ठुलो येहि हो मान्नुपर्छे भनि देषाई च्यापसाले काटि मान्याको १ उस्का साथका जना ३ जमा जना ४ मारिया च्यापसाका चोट लाग्याका घाइत्या जना ८ जना ४ लाई दिउसो भारि वोकैई रातमा बांधि राषि चार दिनको

वाटो झुगातर्फ लगी छाडिदियाछन् र फकि आयो भन्या विस्तार हाम्रा अठार सय षोलाका द्वा-या अम्बवरसि थापाले मन्याका घाईत्या भयाका चौरि मालमत्ता लुटियाका तपसिलको फर्द स्मेत लेषि विन्ति गरि पठायो र सो तपसिल लेषियाको फर्द १ चह्राई पठायाको छ . जहिर होला हामि अघिदेषि श्री ५ वादसाहका सरण पिछ्यापारि श्री ५ वादशाहका हुकुम र आफुहरूका अति शिक्षा वमोजिम मानि रह्याका हुनाले अघि अघि भोटवाट विजाइ विदुत जवरजस्ति गन्याका सबै कुराको विस्तार ताहा आफुहरू छेउ विन्ति गरि पठायाको हो . उस कुराको आफुहरूवाट अति शिक्षा आया वमोजिम गर्नु पर्न्या छ . भनि फागुन महिनामा फौज पठाउछौ भनि विन्ति गरि पठायाको थियो . तापनि हामिले फौज पठायाको थियेन अवर फेरि पनि आफुहरूको अयन मानि हाम्रा रैयतहरूका ज्युधनमाथि यस्तो विजाई जवरजस्ति भोटले गन्यापछि हामीले सहन सकेनौ र भोटसंग चढाई गर्ना निमित्त फौज विदा गन्यौ श्री ५ वादशावका हुकमा र आंखाले पनि हेर्न सकतौन हात जोरिनुह्याका छौं . भोटले यो विजाई विदूत जवरजस्ति लुटपिट गन्याको मानिस मान्याको सबै विस्तार आफुहरू छेउ जाहेर गर्न्या हो . भन्ना निमित्त विन्ति गरि पठायाको हो . भोटका रैयत आफना षुसिले नेपालका मुलुकमा वस्न आउथ्या . नेपाल रैयत आफना षुसिले भोटमा वस्न जानथ्या कैले रोकटोक हुंदैनथ्यो आज अघिको रित छोडी केरूवाट आफना षुसिराजिले आफना स्वास्ति छोराछोरी स्मेत आफनु जो भयाको आलमाल स्मेत ली हाम्रा मुलुकमा आउन्या केरूगाउंको उजिकुंगो भन्याको भोट्यालाई केरूका देवाले नेपाल मुलुकमा वसै गयो भनि थाहापाई भरिसक्य पकि ल्याउनु पक्रन सकिन भन्या हातखुट्टा भाचि भागि ल्याउनु भनि पठायाका ४ जना भोट्याले हाम्रा मुलुक नेपाल सहरदेषि १० कोष नगिच त्रिशूल गंगाका साधुसम्म आई उजिकुडगालाई पक्की कुटपिट गर्दा हाम्रा देवा षामसाड वाडदिले फेलापारि पकि ति आफना षुसि राजिले सबै आयाकालाई कुटपिट गरि पकि लैजान्या रित छैन . पकि लैजानु हुंदैन भनि सबै आउन्या जुजिकुडगा भोट्यालाई हाम्रो मुलुक षानसै

पोलामा राषि छाड्याको छ. अघिको रित नाधि येस्मा विद्वन गन्याका कुरा काहासम्म विन्त गरि पठाउ सर्व कुरा आफुहरूलाई जाहेर छ दोसाधदेषि उभो भोटको साध्या देवाका जगामा बर्चरि रुपिना तिरि अघीदेषि हाम्रा रयतहरूका चौरी गोठ रहन्थ्या आजसम्म यस्तो गरि चौरी लुटि मानिसहरू मारियाका कह्ने थियेनन्. भोटले यस्तो विजाइ विहृत गरि लुटपिट गन्यापछि जस्ता गरि ज्याज्या भोटवाट लुट्याका छन् उस्तै गरि हामीले पनि गर्नु पर्ग्यो. हाम्रा बोल वित्तिको वाटो अघि पनि ह्यासामा बन्थ्या अम्बाहरू हुन् आज पनि आफुहरू हुनुहुन्छ तस्तै विचमा अठार सय पोलाका अम्बलमध्ये कुटा भोटमा बन्थ्या भोट्याहरूले दोसाधदेषि उभोका साषा देवाका जगामा पुदापु भोट्यालाई परापूर्वदेषि सोहि कुटाङ भोटका साझा गाउल्याले मोहर रु ३७॥ लोहो गाउल्याले मोहर रु २० जमा मोहर रु ५७॥ साल बसाल बर्तारि तिरि चौरीको गोठ राष्याको ठाउंमा यस सालका पोष महिनामा घोडा चढन्थ्या सवार ११ पैदलवार जना १४ जमा जना २५ आइ गोठमा बन्थ्या गोठालालाई काटी बांधी लुटि लग्याका मालमत्ता र चौरि घाइत्या भयाका र मन्थ्याका मानिस स्मेत बमोजिम तपसिल—

तपसिल

गोठका मालिकहरूलाई मालिक ठुलो यहि हो मारुपछि भन्दा च्यापसाले काटि मन्थ्याको— १
 येसैका साथका काटियाका जना— ३
 च्यापसा काट्या लाग्याका जना— ८
 दिउसो भारि बोकाई राति बांधी ४ दिनको वाटो झुगा तर्फ लगी छोडिदियाको जना— ४
 चौरि लुटियाको जमा गोटा— ६०३
 सामा गाउल्याको— २३०
 लोह गाउल्याको— ३५३
 नामरुक गाउल्याको— २०

सामा गाउल्याको माल लुटियाको—
 अन्नको भारि— ५५
 चौरिवाधन्थ्या डोरि गोटा— ५
 चौरिका काठि गोटा— ५५

चौरिका पीठसा रोपन्थ्या पाषी— ५५
 भारि बाधन्थ्या डोरि— ५५
 पाषि— २
 तावाको झागा— १
 घ्यु धानी— १५
 मुगादाना— १२
 मोहर रु ५ का चांदिकाको— १
 चुपि— १
 पाल— १
 बषु १ ताराबषु १ सेतो बषु ३ कालो बषु १ जमा— ६
 मुगा पुलिक लाग्याको माला— १
 मोहर रु १५॥ को कानमा लायाको यु— १
 मोहर रु १ को फुल— १
 गोठाला ५ जनाले बान्थ्या ७ मैह्याको बर्च सामल स्मेत—

लोह गाउल्याको अलमाल लुटियाको—

अन्नको भारि— ८
 घ्यु धानि— ४
 चियाफुरु— ३
 वन्दुक— २
 तरोवार— ३
 पाषी— ३
 हरियो तम्बुको २ ताराबषु १ सेतोबषु ३ नम्बुका १ झोडा ताबषु १ रातो १ जमा बषु गोटा— १०
 मुगायु पुलिक लाग्याको लामुमाला २ छोटोमाला २ जमा माला— ४
 मोहर रु १३॥ को कानमा लायाको यु १ मुगा १ जमा— २
 मोहर रु ६ पन्थ्याको फलामको पटुका— १
 मोहर रु २॥ पन्थ्याको भोट्या चकमक— १
 विडमा चादि लाग्याको फुरु— २
 मोहर रु ११॥ पन्थ्याको मुगायु पुलिक लाग्याको भोट्या चकमक— १
 ठुलो ल्यु १ पाल १ जमा— २
 पितल्या कसौडि २ फलामा कसौडि १ बधान १ फलाम्या डाडु २ जमा थान— ६
 रातीकालो घागो मोहर— २॥

नजा पटुका-	१
मोहर १२॥ को मुगाको माला-	१
मोहर १० को यु गोटा-	५
हस्तिहाडको अंगुठि १ ठुलोपाल १ थापका ६ फलाम्या खोल ६ पितल्या राक्स १ फलाम्या तापक्या १ पितल्या थाल १ चौरि बाधन्या डोरि २ रिक्ता थैला २ जमा- २१	
मोहर ६ को यु १ मुगादाना ११ पुलिक-१ जमा-	१३
रातो दोर्मा १ पितल्या राक्स १ नजा पटुका १ जमा-	३
चादिको वुट्टि-	१
चुपि-	१
मोहर-	३७

जडको काम उद्योग हुंदा निसान सहर काठमाडौंका
कोतमा राषि फौज षजाना हिंङायाको सायेत १९११
साल फागुणका दिन १५ जांदा फागुन सुदि ९ रोज १
मा-

दिनगत घटि ५ पला १५ जांदा सर्व पल्टनको निसान
कोतमा राष्याको सायेत-

दिनगत घटि ५ पला ११ जांदा केरू कुतितिर फतोप
हिंङायाको सायेत-

फागुण सुदी १ रोज ७ मा

ताहापछि श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा मेजर कपतान
सताराम षत्रीले चन्हाई पठायाको फागुण वदि ३० रोज
६ का दिन घडी ३ वाकिमा काभ्या पुन्यायां आज घडि ५
वाकिमा रामच्या पुन्याजां. लहासावाट ध्या वन्दोवस्त गर्न
भनि राजा लामाचा र काजि पठायाका लहासाको देवा चिठी
सौगात ली आयाको रहेछ भनि मैले वुझी हेदां ब्राहावाट
लहासामा लेषि गयाका चिठीको उत्तर र लडाजी नहोस्
भन्या पाठको विन्ति चन्हाउन्या तवरसंग आयाको रहेछ
सोलुषुम्बुमा हाओ रयेत मान्या धोर्जे भन्या भोटेलाई
पकि टिगरिवाट लहासातिर यहि देवाले पठायेछ .
झुगाका देवालाई पनि गोर्षाका वेपारिसंग जनहि मोहर
कस्का हुकुमले षाइस भनि पत्री लहासातिर रवाना गरि
आयेछ . केरूका देवालाई पनि अघि १॥ फुरू चावल
लियाकामा आज ३ फुरू चावल कसका हुकुमले लिइस
भनि पत्री लहासातिर रवाना गन्याका १० दिन भयेछ .

इ विदुत गन्या सर्वलाई हजुरका जो मजि होला सो
सजाय गरूला भन्या कुरा गथर्था लहासामा नेवार मान्या-
को कुराको जवाफ अघि नेवारले षम्वालि २ भेट्यालाई
मादां षम्वालीले १ नेवार मान्या फेरी नेवारले २ षम्वा-
लि मान्या भन्या वेहोराको विन्ति चन्हाउन्या तवर
रहेछ . सर्व यस्तो कुराको विन्ति चन्हाई लडाजीमा
कुप गराउनु उति गर्दै पनि हजुरवाट मानि वक्सनु भयेन
भन्या . याहा लाग्याको षर्च रुपिजा सुन चादि दी
लडाजीमा कुप गराउन भन्या तवर सित यो देवा घोडा
३ छालाले मोन्याका भारी ७ सौगात ली हजुरमा आया-
को रहेछ . मैले वुझ्दा जान्या सुन्याको कुरा हजुरमा
विन्ति चन्हाई पठायाको हो . मुकाम रामच्या शुभम् -

फागुण शुदि १ रोज ७ मा

श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा कर्णेल डिल्लीसिंह
वस्न्यातले चन्हाई पठायाको हेटौडामा चावल वेमांष भयो.
गोदाममा वढाई कुटाई गन्याको धुलो मिसियाको वेकम्वा
चावल निकना निफिन् गरि यति छन् भनि भरि पसि
विन्ति चन्हाई पठाउला . भिक्षाषोरी वडी वासमा विर्ता-
वालहरूका चावल मुरी सये तिन येक छन् . ति चावल
हेटौडासम्म वोकि ल्याया भन्या तिन चावल पिपाहरूलाई
सामल दिनु भनि मेजर कपतान महारुद्री षत्री दलजित
विष्टलाई अन्हाइ दिजा आजमोरका चट्टी ३२५ र
धर्मनारान मार्फत आयाको पाल २६ हातिमा लादि
भिकेदि दाषिल भयो . धर्मनारान मार्फत आयाको फलाम
थान ५०० गाडा ५ मा लसइ भैस्यामा दाषिल भयो काजि
सम्सेरजङ्ग षत्री मार्फत भडस्वावाट आउन्या तोपका
तयारी गोला हेटौडा देषि भिकेदिसम्म हातिमा वोकाउ-
न्या होकि उतातिरसम्म लिन पठाउन्या हो . भडस्वादेषि
भैस्यासम्म ता गाडामा आउंछ येस कुराको पुलस्त
आया . सोहि माफिक मेजर कपतानहरूलाई अहाउदा
हु हातिसारमा पनि उदि दिंदा हु . येति २।३ दिनमा
अन्हाउन्या कुरो अन्हाई फागुनको ११ दिन जांदा ब्राहा-
वाट कुच भै हजुरका पाउको दर्शन गर्नु हाजिर हुन्या
छु . मुकाम हेटौडा शुभम् -

फागुन शुद्धि १ रोज ७ मा

श्री प्राइम मिनिस्टरका हजुरमा सर्दार सर्वजित थापाले चन्हाई पठायाको जंगि कामको रसदका भारी ल्याउदा बोर्लाङको साघुवाट लैजानु हुन्दैन डुगातरि जानु भनि बोर्लाङको साघु थुन्याको छ भन्या जाहा सुनियो तसअर्थ त्यो साघुको वाटो षोलनु भनि मंसिरमा दस्पत गयामा नामानि येस्तो जंगि काम पर्दा भयाको साघु थुन्या बहुत वेमुनासिव ठहर्छ . यो साघु काजि सेरजङ थापाले थुन्याको रहेछ . भन्या सर्दार सर्वजित थापाले काजिलाई २० रुपिया जरिवाना गरि जाहा पठाई देउ सर्दार सर्वजित थापाले थुन्याको रहेछ भन्या काजिले सर्दारलाई २० रुपिया जरिवाना गरि जाहा पठाई देउ यो जरिवानाका रुपिया नपठायार त्यो भाघुको वाटा तिमीहरूले नषोल्या पाँच पाँच सये रुपिया जरीवाना होला भन्या चेतन्येको अति सिक्ष्या भै आयाका अर्थलाई दुई दस्पत आयाथ्या . दस्पतमा लेषियाको थियेन . छोरावाट फुलाभ्या साघु पनि षोलि दिनु पर्ला भनि वडा कपतान सनकसि षतीवाट भन्नु भयाको छ . साघु पनि षोलि दिनु पर्ला भन्या आयो र अघि पछिका जस्तो वन्द हुन्या त होइन अले रसद चल्याको वेला छ . षुला रहनु पर्न्या हो तैपनि कसो छ भनि मानिस पठाउनाको अठोट गर्न लाग्याको वेलामा पालपालिहरू रसद लि आउन्याहरू झोलंगैवाट तरीगया झोलगो पुलैछक्या र भन्या षवर सुनियो र यो साल वंदहुनु पर्न्या होइन षुल्याको भया वेस भये छ भनि मानिस पठाइन . पछि चौकिले वंद गन्या छन् जाहा चांडो षवर आयन अलिक दिन वंद हुन गयेछ . पछि साघु त वंद भयछ . भन्या षवर पाया र कटुवाललाई पठाई साघु षोलन लाइदिजा . त्यो साघु मैले थुन्याको पनि होइन काजिले थुन्याको पनि होइन . थुन्याको जगातिहरूले रहेछ . पालपालिले रसद वोकि साघुवाट तरि गयापछि साघुवाट जानु हुन्दैन भनिक्यान थुन्याको हो भनि माझिसित सोढा माझिले लेषि दियाको कागज चन्हाई पठायाको छ . नजर भै जाहेर होला . जाहा भयाको वैहोराको विन्ति हजुमा जाहेर गरि पठायाको छ . मलाई जरिवाना लागन्या हो तापनि लाग्न्या होइन तापनि हजुरका तजविजमा जो ठहर्छ

मुकाम गोर्षा—

जमान वंदिका नकल

लिखितम् बोर्लाङ घाटका भोजार रघुवीर माझी आगे . यही घाटको फलामको साघु हुदा ८८ सालमा श्री ५ सर्कारमा विन्ति पर्दा हिउदोमा साघु वन्द गर्नु वर्षामा षुलागर्नु भन्या लालसोहर भयाको थियो . येस्तै रितले साल वसाल हिउदोमा त्यो साघु वंद गथ्यु . वर्षामा षुला गथ्यु . यो साल पनि हिउदमा वंध गन्याको थियो . पालपालि रसद पुन्याउनाहरूले त्यो साघु षोलि तन्या छन् . तेस्तै वेलामा यही घाटको जगाति विसमानसीको छोरा जिस्मान भन्याको नेवारले त्यो साघु पनि चलन्या . यो घाट पनि चलन्या जगा पनि चलन्या जुन जांदा मैले यो कसो गरि उठाउन्या हो . ये काजीयेले ३ ठाउं कसो गरि कुन्या हो . तिमी धटुवार मिझारका नाउको सहीसाच पनि देउं चौकिको सहीसाच पनि देउ . हाओ जगातको सही साच समेत तिनै गोटा सनद ली गै त्यो षोलिया को साघु मथुन्छु भनि भन्दा त्यो षोलियाको साघु थुन भनि भन्न भन्या म सक्तीन . थुन्या नथुन्या तिमी जान हाओ सहीसाच भन्या यही हो . मनि मोहर दिजाथ्यु सोही वमोजिम आफनु सनद चौकिदार पनि दिया र . हामिसितका सनद लगि . त्यो साघु तेही जगाति विस्मान नेवारको छोरा जिस्मान नेवारले थुन्याको हो ह आ मुनासीवले थुन्याको होइन . हामिसित तगेदा गरि मोहर मागि ली नीज जीस्मान नेवारले थुन्याको हो . यो कुरा होइन मनि तेस्ले भन्यो भन्या . तेस जिस्मानलाई म कायेल गरूला मनि मेरो मनोमान् राजि षुसिले जमान वंदी लेषि दिजां इति सम्बत् १९११ साल मिति फागुन वदी १४ रोज ५ शुभम्—

फागुन शुद्धि ३ रोज २ मा

श्री प्राइम मिनिस्टरवाट श्री जनरल वद्री नरसिंह कुवर राणाजीलाई लेषि गयाको . लेषिया वमोजिम सुवा वीर भंजन् माझीका कारिन्दाहरूलाई डाकन पठाई सुनाई अत्र उप्रान्त येस्तो काम नगर्नु भनि हपकाई रुपिया लिन्या वन्दोवस्त गरि वहाका रुपियाका कुरा मानीजसुवा

कारिन्दाका मुचुल्का समेत नीज सुवालाई मेजर जनरल कृष्ण ध्वज कुंवर राणाजिले लेष्याको चिठी पठाउनुया काम वढीया गन्याछौं जवान वदीकानकलले र चिठीले सबै विस्तार बुझीयो . वांकि नपुग्याका १४० पीपाका कुरालाई श्री वरष पल्टनका १२० र श्री सम्सेर जंगका निसानको टहलुवा १ वांकि राषि अरू पिपा षलासि सबै जमा गर्दा जति ठहर्छ तैतिलाई पल्टनका संगमा षटाई पठाउन वढता भर्नागर्नु पर्दैन . कपतान अम्बरसि कुवर राणाजिका जीम्मा सिलषाना र वारूद षानाको असवाफ र ह्याको थियो . नीज कपतानका जिम्मा जान्या भन्या . मजकुरमा रफत रह्याका पिपा जमादार २ र नर्कमि साकि कामि सिर्कमि स्मेतलाई पल्टन आदामासंग पठाउनुया होकि भनि लेष्याका कुरालाई जाहावाट लेषिगया वमोजिम कपतान अम्बरसि कुवर राणाजिलाई फागुन लागन्या संक्रान्तिका भोलिपल्ट श्री वरषको जमादार हुदा स्मेत येक पट्टि सिपाही र येक वहीदार २ नौसिदा साथ गरि अह्लाउनुया कुरा अह्लाई पठाउनुया काम आजसम्म गर्न्या हो चाडो गरि जानु भनि लेषि पठाउना काम गर . नौसिन्दा २ का तलवका कुरालाई रसदका हुंदिको कागज पुगे छु . वढीया भयो तेही रसद षरीदका रुपिजा मध्ये नौसिन्दा जना २ लाई मैह्लावारि दर्माहा दिनुया काम गर्नु . जाहावाट पठायाको सिपाहि झीकिन्या सनद पुनोमात्र जगा जगामा नकल र हुदा सिपाहि षटाउनुया काम वढीया मये छ . लेषिगया वमोजिम चाडो भर्ना गर्न्या काम गर्नु भर्ना भै सकियाका पट्टीलाई प्युठाना पठाई बंदुक ली अघि लेषिया वमोजिम जाहा पठाउनुया काम गर्न्यै छौ . छोराहरूलाई रोलमा दर्जा वढ्याका कुराको भेट सुनाका रुपेजा २ आईपुग्यो सुवेदास वषत वहादुरका कुरालाई श्री वरष पल्टन काममा जांदा येक मेजा होला भनि सिक्ष्या वकस्या वमोजिम म संगै मानिस कोही छैनन् . मेहरमानगि गरि तेस्लाई यही राषि वकस्या वढीया होला भनि लेष्याका कुरालाई जंगि काममा पल्टन षटिन्दा पल्टनका सुवेदारलाई थामनु मुनासिव पर्दैन . तिम्रा चित्तमा ताहा नराषि भयन भन्या तिन्का षानिगमा अर्को सुवेदार भर्ना गरि पल्टनका संगमा पठाई दिनुया काम गर . शुभम्—

फागुन शुदि ५ रोज ४ का दिन

ल्हासाका सेठा काजि मार्फत वकिल भै घा वन्दोवस्त गर्नु भनि आउनुया चेटुङ नामग्यार . इनका साथमा आउनुया भोटयाहरू र केरूका हेवा षाम्सा म्ताम्दी स्मेत थापाथली आइ श्री प्राइम मिनिष्टर साहेवका हजुरमा विन्ति गोचर गन्याको—

फागुन शुदि ८ रोज ७ मा

ताहा पछि श्री प्राइम मिनिष्टरवाट साहु धर्मनारानल ई लेषिगयाको हजुरवाट मलाई मजि भयाको वोराका थैली ३ लाख मध्ये २८१ हजार भिक्ष्याषोरि दाषिल भयो मेरा चित्तलेता फेरि टाटको थैला ६० हजार भया पुगला भन्या झै लाग्छ . भनि लेष्याका कुरालाई ३८१०० थैला पठाई छस् आइपुगला . फेरी टाटको थैला ६० हजार भया पुगला वढीया तजवीज गरी विन्ति गरि पठाइ छस् तेहि वमोजिम ६० हजार पठाउनु वढता पठाउनु पर्दैन पालका षावा १३२५ जाहावाट तयार गरि ल्याउनु भन्या श्री ५ सर्कारको नोकसान पर्ला नुवाकोटतिर वांस कटाई तयार गर्नलाई वकस्या किफायत होला कि भन्या झै लाग्छ भनि लेष्याका कुरालाई पालका षावा १३२५ ताहा षरिद गरि ल्याउनु पर्दैन . येही तयार गर्न्या काम गरियेला कलकत्तावाट आयाको अर्गनुवाजा संभारसंग ल्याउनु भनि जाहावाट सुवेदार रणकेशर षतुलाई ताहा पठायाको छ , तेसलाई पानिमुसो घाम ठकर वषाई सह्यार संभार गरि लैजानु भनि अह्लाई पठाई दिनुया कामगर्नु मेजर कपतान लालसि षतुले षरिद गरि जाहा जमाहा लि पटना आईपुग्याका असवाफ उठाई जाहा पठाउनालाई चाहिन्या भरिया गाडाको तैले ज्याला मजुरी दी वन्दोवन्त वाधि सुवेदार मनुसिलाई असवाफ कासंगमा सह्यार संभार गरि लैजान भनि वेसगरि अह्लाई सिकाई जाहा पठाई दिनुया काम गर शुभम्—

४५) फागुन सुदि ९ रोज १ मा

तेस्तै वषतमा फागुनका १५ दिन जांदा जंगका काम उद्योग हुदा निसान सहरका काठमाडौं कोतमा राषि फौज षजाना हिडायाको सायेत—

दिनगत घटि ५ पला १५ जांदा सर्व पल्टनको निसान कोतमा राख्या— १
दिनगत घटि ५ पला ११ जांदा केरू कुति तरफ तोप हिडायको— १
ताहा पछि श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा मेजर कप्तान जवर काकिले चन्हाई पठायाको अघि डाङ्ग सल्लयानमा १०।११ वजारको रसद तयार गर्नु भनि दस्षत भै आउंदा म सल्लयानवाट हिड्याका १० दिन पछि वाटामा आइपुग्यो रसदको बन्दोवस्त गर्नु भनि कारवाही पठाया . जाहा आई श्री मेजर जनरल साहेवका हजुरमा विन्ति गर्दा ११ हजार रुपियाको तनुषाह गरी वक्सनु भयाको अरवत ११ हजार पनि जगावाट झीकाउन्त्या रसदको बन्दो वस्त गरि हुमलामध्ये सिमकोट भुचु पुऱ्याई वक्सनु भयो . हामि जाहा सामेल भजाका कपनि जो छ नजा पुरानीजा र हामी समेत राषी भरमारको हात र तारो हान्न आफु वस्तु भै सिकाई वक्सनु हुन्छ . सिपाहि पनि धेरै तयार भयो रसद कपनि षरषजाना आफुलाई चाहिन्या कुराको हामिलाई पनि अन्हाई वक्सनु हुन्छ . आफुवाट पनि हुसियारि गर्नु हुनु हुन्छ . अवर चैत वैशाषदेषि त डाडो-नाका घाटको हिउंपनि विलाउला हजुरका मर्जि आई पुग्रीमात्र हामी डाडो काट्न्त्या काम गछौ शुभम्—

फागुन सुदी ९ रोज १ मा

श्री प्राइम मिनिष्टरका हजुरमा कपतान भैरव वहादुर पाडे प्रोहित चतुर्भुज दत्त अर्ज्याल सुवा धनसुन्दर सुवेदार अमान षतृहरूले चन्हाई पठायाको फाल्गुनका २३ दिन जांदा येतावाट रमाना भै चैत लाग्न्त्या संक्रान्तिका दिन टिमुऱ्या आइ पुग्न्या काम गरि पल्लहलम्बर श्री मिनिष्टर जनरल माहिला साहेव र भैरवनाथ जंगनाथ गोरखनाथ पल्टन ३ टोप द मैलाजिमा स्मेत ताहा पुग्न्या छन् ताहा तिमीहरूले रसदको र पल्टन वस्न्या छाउनी थपुंको कोचा ओ तजविज मिलाई राषन्त्या कामगर्नु भनि लेषि वक्सयाका अर्थ जाहाका काजलाई आयाका कोत्या धर्मराज थापा जरहर गुरू षलासि पट्टि १३ आयाका हुन् . टिमुऱ्यामा रसद घर षरका छाना चित्राका वार . काठका टाला लाग्याका १३ तयार गरी पछि

जांछु भन्या टिमुऱ्यामा रसद राषनु भन्या मर्जी छ . रसद घर पुगदैनन् भनि हामीले भन्दा षलासि तेसै तरफ हिडायछन् र २ कोत्या पनि तेसै तरफ हिड्या . सोहि विस्तारको विन्ति अर्जि श्री कम्पाडर जनरल कृष्ण वहादुर कुवर राणाजि साहेवलाई चन्हाई पठाउदा इनैको त्याषला सिलाई टिमुऱ्या गोदामका काजमा जानु भन्या मर्जि आये छ र फागुन सुदि २ रोज १ मा आइपुग्यो कोत्या षलासिको हाजिरीको टिप चन्हाई पठायाको छ . मुलुकवाट रसद दफाका दफा गरि वरोवर रसद चलन लागि रहेछ . रसद त्याउना र रसद भर्न्या र रसिद गर्नु पन्थ्या . दुनियाको भिड भाड १०।१२ हजार छन् . हामी र अघि जाहाका मुखीया २ नौसिन्दा २० फागुन सुदि २ रोज १ मा थप भै आयाको नौसिन्दा जना १२ ज्मा नौसिन्दा ३२ ले रातदिन भरमगदुर गर्दा पनि भराउन रसिद गराउन भ्याइ सकदैन रसद जो वन्याका रसदले भरी यो टिमुऱ्याको भोट्याका घर पनि रफु गरि हुन्यासम्मका घर रसदले भरियो २ कोत्याले षतडा गर्दा २६।२७ दिन षलासिको काम जाहा षालि गरी दिदा रसद राषन्त्या ढुकुति हर्कत छ . आइपुग्याको कोत्या षलासिलाई वरोवर रसद घर तयार गर्न लायाका छौ . रसद तयारी छ . पल्टन ३ का छाउनीजाई र सर्व भ्याउन काजले कठिन पन्थो . पल्टनलाई वस्न्या जगा सागुरो छ . जो मर्जि मुकाम टिमुऱ्या गोदाम शुभम्—

फागुण सुदि ११ रोज ३ मा

येति भयापछि ह्लासावाट घां बन्दोवस्त गर्न भनि आउन्त्या चेटुङ नामग्याल कुरा नमिलि फर्कि जांदा जगा जगालाई लेषिगयाका दस्षतको वेहोरा आगे जुमला तरफ गैह् मुहुदा मुहुदामा वस्न्या श्री कम्पाण्डर इन चीफ जनरल लेफटेन् जनरल मेजर विगिडीयेर जनरल कम्पाण्डर कर्णेल लेफटेन् कर्णेल विगिडीयेर मेजर कपतान काजि कपतान सर्दार लेफटेन् सर्दार इन्सायेन सुवेदार राइटर अजिटन् कोत्या ज्मादार सार्ज नलैन् हवलदार वहिदार निसान हवलदार अमल्दार पिउट् गोलंदाज सिपाहि पिपा षलासि जगिनि जामति गैह्के येथोचित् उप्रान्त ह्लासावाट

आउन्त्या चेटुङ नामग्याल ब्राहावाट विदा भै आफना साथका मानिस स्मेत ली आयाको छ . यसलाई सरासर जान देउ अरू ह्लासा डिगर्चा भोट तरफवाट चिठीपत्र लीब्राहा भेट गर्न आउन्त्या र ताहा तिमीहरूसंग भेट गर्न आउन्त्याहरूले सेतो धोजा घुमाई आउन्त्या वकिल हुन् . तिनिहरूलाई बन्दुक तिर कमान भालावर्छा वाहेक क्यापस ली आउन्त्याहरूमा २५।३० जनासम्म आउनदिनु येस्ता रितसंग आउन्त्यालाई फौजमा जसले हतियार चलाई काटौला भारौला कुटौला पाता फर्काउला असवाफ गैह्र लुटौला . तेस्ता मानिस जंगि अयन वमोजिम काठीयेला ति सेतो ध्वजा लि आउन्त्याहरूलाई षातिर तसल्लह गरी ब्राहा आउन भनि आयाकालाई चाहिन्या कुराको बन्दोवस्त गरि ब्राहा पठाइदिनु ताहा तिमीहरूसंग आउन्त्यालाई षातिर तसल्लह गरी उनहरूले गन्याका कुराको मुनासिव जवाफ दि विदा गरि पठाई दिनु शुभम्—
आगे धनकुटा तरफ गैह्र मुहुदा मुहुदामा वस्न्या के वेहोरा सदर—

आगे मोस्ताङ तरफ गैह्र मुहुदा मुहुदामा वस्न्या के वेहोरा सदर—

आगे धुवु तरफ मुहुदा मुहुदामा वस्न्या के वेहोरा सदर—

आगे कुति तरफ मुहुदा मुहुदामा वस्न्या के वेहोरा सदर—

आगे केरू तरफ मुहुदा मुहुदामा वस्न्याके वेहोरा सदर—

फागुण सुदि १२ रोज ४ मा

ताहा पछि श्री प्राइम मिनिष्टरवाट मेजर कप्तान दलजित विष्टलाई लेषि गयाको जैत्रको १५ दिन जांदासम्ममा ताहाका रसदको चावल सबै काठमाडौं माउतारी सक्यौ भन्या लडाजी फत्य गन्याको तिमिले ठहन्याछ . येस काममा पिपा हुलाकि झालि गैह्रलाई चाहिन्या माफिकको काप लगाई चाडो उतारन्या काम गर येस्मा जानीविजाई

तिमीले गन्याको काम मंजुर छ . धर्मनारान् मार्फत षरीद भै आयाका रूपाल धोक्रा पनि पठाई देउ . मास्न काटनाको अषटियारि पनि जंगि काम गर्दा तिमिलेलाई दियाको छ . येति सांभाषटली विजाजीमा किन काट्या मास्या भनि तिमिलेलाई केही षतवाट छैन सो वुझी काम गर शुभम्—

मेजर कपतान् महारुद्रके लेषिगयाको वेहोरा सदर—

श्री प्राइम मिनिष्टरवाट श्री कर्णल षडग बहादुर कुवर राणाजिलाई पुजि लेषि गयाको तेस्तरफ चेवाचर्चा गर्न कोहि मानिस आया भन्या येस्ता डवलका येति मानिस येस मितिमा येस तरफ आया भन्या षवर लेषनु आफना तरफवाट पनि उनिहरूका मुलुकको पाया सुन्याको षषवर वुझी लेषि पठाउदै रहनु शुभम्—

फागुन सुदि १४ रोज ६ मा

ताहापछि श्री प्राइम मिनिष्टरवाट जनरल कपतान महारुद्र षत्रीके लेषिगयाको भैस्या अडामा रह्याका पिपा षलासि उठाई भिफेदीमा मेजर कपतान् दलजित विष्ट गया भन्या र गांडा वयेलको मजुरी दिनालाई अमिन कपतिको सुवेदार वीर केशरसि र उमादार राषि वीर सुवा मधेस तरफ गया म पनि भैस्या भिफेदिको रसदका भारी चलान गर्नाका ताकितिलाई भैस्या अडामा आजा भनि लेष्याको कुरालाई वढीया गन्याछौ भैस्या भिफेदीको रसद चाडो गरि रवाना गन्या काम गर्नु . अडोकको बन्दोवस्त गन्या अंगरेज १ मधेसवाट ब्राहा आउन भनि ताहा आउन्त्या छन् १।२ जना सिपाहि भिक्षाखोरीसम्म पठाईदिनु उसले रुपिया दी साहा वेसाहा षोजि देउ भन्या साहा वेसाहा षोजि दिनु तिमिहरूले उसकासंगमा आउनु भनि अह्लाई सिपाहि पठाइ त्यो अंगरेज आयापछि यस्तरफ छोडीदिन्या काम गर्नु शुभम्—

(क्रमशः)